

D. PEDRO CALDERON DE LA BARCA-REN ONOREAN.

KANTACHOA.

I.

Zure sorterri ama Españak
gaur dizu egiten deia,
eskeñi nairik ostoz moldatu
zaitzun koro bat berriya;
kopeta noble ori sointzeko
orduba da eta iya,
daukazun loa lajata jaiki
zaitz Don Pedro aundiya.

II.

Nekez oroitu baikerade, bi
giza aldiren buruban,
zeren au egin bear zitzaizun
lotara ziñan orduban;
bañan barkatu, gu nola sasoi
artan ez giñan munduban,
orduko partez orain ezarri
nai degu zure buruban.

III.

Gukuntz ostoz ta erramuz degun
gisan moldatu zuretzat,
zuk diamantez zenuben egin
España osoarentzat;
bada geroztik dauka alchea
onore garri beretzat,
dizdiratubaz desitzatzitzen¹
zaizkala perlak guretzat.

IV.

Ziñan abade doaiz soindu bat,
dramalle bardin gabea,
zeñakin pistu zenuben gure
Jauna ganako pedea;
oraindik ere zera gauza chit
baliosoen jabea,
zartuak gatik ez dute jotzen
zure lan aundiyaq bea.

V.

Zu zera utzi zizkiguzuna
irazekiyak argiyak,
azal zitezen urrutitako
bollargi jirak² garbiyak;
ase eziñik gozoso egon
oi dira gure begiyak,
ikusten beren aurreanz utik
para ziñuzen egiyak.

VI.

¿Non dira zure memoriya ta
pluma doaizko zurea,
argitaratu zutenak zala
amets bat bizi gurea?
¿Zer andigaiya izan zan para
zenuben argibidea,
lan oroitgarri ura entzutez
ez ta aspertzen jendea.

VII.

¿Zer esango da ere biltoki³
aundi mundukoagatik?
Zeñetan egin ziñuzen milla
pintura eder gugatik?
Ikusten gera aberats, pobre,
zar, gazte, eder, itsusik,
zer moduz jaio bizi eta joan
oi geran mundutik guzik.

VIII.

Eta ¿zer dira sakramentuba
gaintutzen duten autoak?
¡O zein barrindik artubakdauden!
¿Zer pensamentu jasoak
beretan diran argitaratzen
gauza misteriosoak,
gizontasuna⁴ indarturikan
daukaten prutu gozoak.

(1) Desprender.
(2) Los horizontes.
(3) Teatro.
(4) La humanidad.

IX.

Zure biurtzak¹ azaltzen dute
nola dan Eukaristiya,
zer modutan dan ogi egiten
Cristo-ren gorputz eztiya;
au da abade baten itzakin
Jaun biurtutzen ostiya,
Bere graziyan indartu dezan
artutzen duben guztiya.

X.

Aiñ andigaiak badira oek
gañerakoak ¿zer dira?
¡O antz baleko chit mirariyak
kutuntzat gordetzen dira;
denak urrezko egakin ziyen
eman mundubari jira,
arriturikan utzirik jende
dena berari begira.

XI.

Zeñ biltokiko jazkerarekin,
zein eleizako janziyan,
zure plumatik atera ziran
izkribu denak graziyan;
ala European non Amerikan,
Aprikan eta Asiyan,
zure izena errespetatzen
dute gaur mundu guziyan.

XII.

Mundu osoan irukirikan
gloriya irabaziya,
zu ill ziñala esaten ari
da beti jende guziya;
bada ikasi bezate denak
ez dala ori egiya,
Don Pedro-rikan etzan ill, dago
lotan oraindik biziya.

XIII.

Au bere lanak esaten dute
erabatkari justubak,
onore jaikitakoz egille
berena aberastubak;
ain berarekin egongo dira
biotz denetan piztubak,
non ez diran bein mundubak di-
arte izango aztubak.

XIV.

Ama España maite maiteak
zenubelako merezi,
oroikagarri² berri eder bat
egiten zitzaizun asi;
gaur da. bukatu eta nor ziñan
dezaten denak ikasi,
bere gañean nai zaitu para
zaitezen beti an bizi.

XV.

Zu goititzera dira beraren
beste semeak etorri,
eta gu ere bai euskaldunak
bidean korri ta korri;
bidez ditugu usai gozozko
lore gerenak ekarri,
nai ditugula onorezteko
zure oñetan ezarri.

XVI.

Lor-ontzi moch au ez dator emen
daudenak bezin betea,
alas guziyaz euskal-erriko
lorenz onora zaitea;
ez ditekena da guchi izan
eta asko ematea,
eskeñiya da chikiya, bañan
aundiya borondatea.

XVII.

Zure oroitzik mundurik mundu
iñoiz ez dediyen borra,
mallarik goien goienengora
alchatu zaitugu, orra;
au egin arte zekarren gure
biotzak karga gogorra,
gaur dizu zere ama Españak
pagatu zenizun zorra.

XVIII.

Begira jarri bitez onuntza
ingurutako erriyak,
eta segiran asi alchatzen
onelako lan berriyak;
bear bezela ez diralako
sarizten³ gizon aundiyak,
lotan gelditzen dira esnatu
bear luteken erdiyak.

(1) Poemas.

(2) Monumento.

(3) Premiar.

XIX.

Jira gaitean gu euskaldunak
 rrain geren lur maitera,
 non arkituko degun lan modu
 oek antzezteko¹ era,
 guk ere geren aita onaren
 seme leialak bagera,
 bear ditugu illunpetatik
 argira berak atera.

XX.

Ara non dagon, ara Don Pedro
 ustez illtzana biziya,
 oroikagarri berri batean
 soin onorezkoz janziya;
 viva lan on au egindutenak,
 viva España guziya,
 Jaunak banatu dezala denen
 gañean bere graziya.

RAMÓN ARTOLA.

FRAGMENTOS Y VERSIONES DE CALDERON.

MONÓLOGO DE SIGISMUNDO EN SU
PRISION.

¡Ay misero de mi! ¡Ay infelíce!

Apurar, cielos, pretendo,
 Ya que me tratais así,
 Qué delito cometí
 Contra vosotros naciendo;
 Aunque sí nací, ya entiendo
 Qué delito he cometido:
 Bastante causa ha tenido
 Vuestra justicia y rigor,
 Pues el delito mayor
 Del hombre es haber nacido.

Solo quisiera saber,
 Para apurar mis desvelos,
 Dejando á una parte, cielos,
 El delito del nacer,

SIGISMUNDO-REN ITZALDI-BERA-
GANGOA PRESONDEGIAN.

¡Ay ni beartsu! ¡Ay doacabe!

Jakin nai nuke, zerubac,
 Ni onela ecusiric,
 Zertan gaizki egiñ dedan,
 Zuen contra jayorik;
 Alabañan, jayo-ezkero,
 Agiri-zait bertatic,
 Arrazoya dezutela
 Nere contra jaikiric;
 ¿Zer gizonai gaitz-geiago
 Jayo-izana alacoric? ²

Bacarrik jakin nai nuke,
 Kentzeco buraustea,
 Alde-batera, ó zerubac,
 Utziric jayotzea,

(1) imitar.

(2) Los zorzicos y amarrecos ó décimas euskaras con versos de OCHO Y SIETE silabas, como estos son mas usuales en los dialectos de Nabarra y Francia que en los de Guipúzcoa y Bizcaya, donde son mas comunes con los versos de SIETE Y SEIS silabas, como en «Gernicacoarbola», en «Eperrec cantetan dau», etc., etc.